

N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1908, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrivelser till Kungl. Maj:t angående revision af lasaretsstadgan.

I en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion har herr *O. N. Olsson* i Heden *m. fl.* hemställt, »det måtte Riksdagen besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast vidtaga erforderliga åtgärder för åvägabringande af en förnyad lasaretsstadga, hvilken bättre än den nuvarande är ägnad att reglera förvaltningen vid lasaretten.»

Med afseende å motiveringen till detta yrkande tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Då man jämför motionärernas hemställan, sådan denna formulerats i deras slutliga yrkande, och innehållet i § 12 af nu gällande lasaretsstadga, där det säges, att direktion »handhar lasarettets *förvaltning* i öfverensstämmelse med därför gällande föreskrifter och står i allt hvad *sjukvården* rör under öfverinseende af medicinalstyrelsen», så ligger den uppfattningen nära till hands, att motionärerna med den föreslagna revisionen af denna stadga endast afsett förvaltningen och icke sjukvår-

den vid lasaretten. Men då i motiveringen uttalas åtskilliga önskemål i fråga om ändrade föreskrifter rörande sjukvården, så måste utskottet uppfatta motionens syfte såsom omfattande äfven denna.

Utskottet skall emellertid här nedan paragrafvis efter lasaretsstadgan anföra såväl de i motionen framställda anmärkningarna som sina egna uttalanden om desamma.

I afseende på lasaretsdirektionens sammansättning (§ 13) anmärka motionärerna, att föreskriften om landshöfdingens själfskrifna ordförandeskap är opraktisk och meningslös, då denne ämbetsman af sina öfriga tjänstegöromål oftast är hindrad deltaga i direktionernas arbeten, särdeles vid lasarett utom residensstaden. Såsom en mera vägande anmärkning anföres, att stadgan för närvarande tolkas så som om den af direktionen valde vice ordföranden icke vore berättigad vidtaga åtgärder i vissa viktiga frågor, hvilkas behandling under nuvarande förhållanden försvåras och fördröjes. Vidare framhålles den för landstingen stundom förekommande svårigheten att följa föreskriften i nyssnämnda § 13 därom, att en af direktionens ledamöter bör vara läkare. Äfven med erkännande af det berättigade, som kan finnas i dessa anmärkingar anser utskottet dem icke vara af betydelse eller beskaffenhet att motivera en skrifvelse till Kungl. Maj:t.

Motionärerna anföra vidare: »I fråga om läkares tillsättning, så är det synnerligen önskvärdt, att den förändring sker, att läkare af direktion kan uppsägas och bör sådan uppsägningsrätt vara ömsesidig. Nu kan direktionen icke hindra läkare att lämna sin befattning men saknar medel att aflägsna honom, äfven om starka skäl därtill förefunnes. Den ena parten bör icke hafva bättre rätt än den andra i denna del; och rättvisan fordrar, att äfven allmänhetens intressen gentemot lasaretsläkare kunna göra sig gällande. — — — — Den allmänhet, som lasaretsläkaren är satt att betjäna, bör bäst tillgodoses genom en mindre fast anställning af läkaren, och bör detta vara tillräckligt skäl för den påyrkade ändringen i denna del, då läkaren från sin sida kan och bör tillse, att han bibehåller det förtroende, som är nödvändigt för en framgångsrik lasaretsvård.»

Lasaretsstadgan föreskrifver (§ 21), att lasaretsläkare skall utnämnas af Kungl. Maj:t efter förslag af medicinalstyrelsen och sedan vederbörande direktion afgifvit sitt förord för någon af de sökande, som funnits behörige.

Motionärerna synas vilja tillerkänna lasaretsdirektion rätt att — låt

vara efter viss tids uppsägelse eller efter bestämda tidsmoment — afskeda läkare, med andra ord direktionen ensam skulle afgöra när en mellan den samma och läkaren träffad öfverenskommelse skulle upphöra att gälla. Detta vore visserligen ett verksamt medel att lösa alla konflikter mellan direktion och läkare, men man måste med skäl frukta, att en sådan »mindre fast anställning» af läkare skulle medföra betänkliga olägenheter för vårt lands lasarettsväsende i dess helhet.

Den långa och kostsamma utbildningstid efter legitimationen, som numera erfordras för en blifvande lasarettsläkare, torde göra dennes kraf på slutlig *fast* anställning fullt berättigadt.

Lasarettstadgans föreskrift om underläkares anställning för högst tre år i sänder motiveras af dessa tjänsters karaktär af utbildningsplatser.

I § 22, där läkare förbjudes att »under dygnet aflägsna sig på längre tid än som med lasarettets fördel och de sjukes behöriga vård är förenligt», vilja motionärerna ha infördt »uttryckligt förbud för lasarettsläkaren att göra sjukresor, såsom oförenliga med stadgandet i § 28 mom. 1», hvilket har följande lydelse: »Lasarettsläkare åligger att minst en gång hvarje dag, på tid, som af direktionen efter läkarens förslag bestämmes, infinna sig å lasarettet för mottagning och utskrifning samt tillsyn och behandling af sjuke. Härförutom bör läkaren besöka lasarettet så ofta omständigheterna det fordra. Inkommer olycks- eller sjukdomsfall, som kräfver skyndsam behandling, skall han ofördröjligen infinna sig å lasarettet». Ett uttryckligare förbud, än hvad som framgår af föreskriften i det anförda momentet, torde knappast böra utfärdas, då olyckshändelser på kortare eller längre afstånd från lasarett hittills vid ett och annat tillfälle gjort det i hög grad önskvärdt, att kirurgisk läkarhjälp snarast möjligt kunnat beredas äfven utanför lasarettet.

Det nuvarande stadgandet i § 26, att anmälan angående lasarettsläkares felaktighet eller försummelse skall göras hos medicinalstyrelsen, föreslås i motionen till ändring därhän, att beifran i dylika fall borde ske inför domstol. Men då anförda §:s mom. 2 ålägger medicinalstyrelsen att i vissa fall föranstalta om läkarens ställande under åtal, så torde någon ändring härvidlag icke vara erforderlig.

En föreslagen omredigering af 27 § bland annat så, att där skulle stadgas, »att läkares särskilda mening till direktionsprotokoll bör vara kortfattad», torde väl knappast påkalla någon Riksdagens åtgärd.

Frågan om lasarettsläkarens honorar (§ 28 mom. 7) är däremot af större betydelse. Det åligger honom för närvarande »att icke fordra någon

ersättning af de å lasarettet intagna sjuke för dem ägnad skötsel». »Mot detta förbud», säga motionärerna, »hafva bevisligen många öfverträdelse förekommit och afskräckt sjuka från lasarett, där läkaren gjort sig känd för att anspela på och mottaga hög betalning, särskildt för operativa fall. Visserligen är ordalydelsen i åberopade moment sådan, att läkare är oförhindrad att mottaga ett frivilligt erbjudet honorar, men dels är detta obestriddigen en inkonsekvens till bestämmelsen, att lasarettsläkare icke äger att *fordra* betalning, och dels läser det icke vara lämpligt att i en stadga eller författning legalisera godtycke. Dessutom finnas exempel på att fattige, som icke förmå att 'honorera' å dem ägnad vård, icke alltid röna samma omhuldande som de förmögnare. Alltså bör patient eller hans målsman antingen åläggas betalningsskyldighet efter en fastställd taxa, som icke får öfverskridas, eller ock bör bestämdt förbud att mottaga betalning eller honorar stadgas, hvilket sistnämnda alternativ torde vara det enda, som öfverensstämmer med lasarettens egenskap af barmhärtighetsinrättningar, och bör stadgans innehåll i denna del därefter lämpas».

Korrektiv mot öfverträdelse af § 28 mom. 7 torde enligt utskottets mening knappast vara att vinna genom annan ordalydelse. Motionärerna framlägga tvenne alternativ: antingen bestämd betalningsskyldighet enligt fastställd taxa eller ock förbud att mottaga betalning. I förra fallet skall det visa sig omöjligt att taxera läkarens arbete, ej minst där det gäller kirurgisk behandling. I senare fallet läser det blifva nödvändigt att afsevärdt höja lasarettsläkarnes löner.

Vidare anföres i motionen: »Poliklinisk verksamhet enligt § 29 bör uttryckligen förbjudas, emedan missbruk af sådan vållas, och där flera läkare finnas på platsen, har lasarettsläkaren därigenom ett företräde, som i täflan med kollegerna icke är billigt. Genom sådan verksamhet kan ock förbudet i mom. 7 af § 28 att *fordra* honorar negligeras; och den ringa ersättningen för instrument, förbandsartiklar, biträde af betjäningen m. m. har en ofördelaktig inverkan på lasarettens ekonomi.»

Att lasarettsläkarens polikliniska verksamhet är till bestämd fördel för allmänheten, ligger i öppen dag. Alla de sjukdomsfall, som för sin behandling *fordra* kirurgisk sakkunskap, utan att patienten därför behöfver intagas på lasarettet, böra naturligtvis ha rätt att påräkna poliklinisk behandling i första hand af den kirurg, som finnes på platsen. I hvarje fall lär väl en sådan poliklinisk verksamhet icke kunna ha någon nämnvärd inverkan på lasarettens ekonomi.

Motionärerna framhålla inledningsvis, dels hurusom »konflikter, ej sällan

af synnerligt allvarlig art, yppats mellan vederbörande förvaltningsorgan, lasaretsdirektioner och läkare», dels att »läkare funnits, som icke iakttagit den humanitet och det tillmötesgående emot patienter, som är så nödvändigt på en post sådan en lasaretsläkare bekläder och som sålunda ovillkorligen måste fordras».

I afseende å den första af dessa anmärkningar, synas motionärerna anse rättelse böra vinnas därigenom, att en reviderad lasaretsstadga mera än den nu gällande preciserade såväl direktionens, särskildt ordförandens, som läkarens åligganden och befogenhet. Utskottet betviflar icke, att skarpare formulerade gränser mellan lasaretsläkarens och direktionens verksamhet skulle vid ett och annat lasarett och vid ett och annat tillfälle kunnat hindra konflikter af den art motionärerna afse, men då den nuvarande stadgan (af den 18 oktober 1901) icke tillämpats längre än sedan ingången af år 1902, så torde det vara svårt att afgöra, huruvida de af motionärerna framhållna bristerna ligga i själfva stadgan eller i tillämpningen af densamma.

Hvad anmärkningarna mot läkares åsidosättande af humanitet och tillmötesgående emot patienter beträffar, så lärer väl ingen stadga kunna skrivas så, att det icke i sista hand dock blir läkarens personlighet, som härvidlag spelar den afgörande rollen. Motionärerna ha framhållit en mindre fast anställning af läkare såsom botemedel; utskottet har redan här ofvan framhållit sin mening härom och vill nu ytterligare betona, hurusom direktionen enligt nu gällande bestämmelser (§ 26) har att hos medicinalstyrelsen anmäla lasaretsläkare för felaktighet och försummelse i tjänsten.

De mindre betydande, redaktionella ändringar af 1901 års lasaretsstadga, som för öfrigt i motionen framhållits såsom önskvärda, torde icke motivera någon Riksdagens åtgärd.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke må till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 april 1908.

På utskottets vägnar:

KNUT KJELLBERG.